

УГОВОР О ДЕЛУ

Питање: Када се може закључити уговор о делу и каква је правна природа тог уговора?

Одговор: Према члану 199. став 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17 – одлука УС и 113/17) послодавац може са одређеним лицем да закључи уговор о делу, ради обављања послова који су ван делатности послодавца, а који имају за предмет самосталну израду или оправку одређене ствари или самостално извршење одређеног физичког или интелектуалног посла. Уговор о делу може да се закључи и са лицем које обавља уметничку или другу делатност у области културе у складу са законом.

Уговор о делу, да би се могао сматрати таквим уговором, мора садржати одређене битне елементе (састојке). Ти елементи су: посао који треба да се обави од стране посленика, рок за извршење посла и накнада за обављени посао.

Посао који по уговору о делу треба да обави посленик може бити различит, али мора бити ван делатности послодавца. То значи да предмет уговора о делу не могу бити послови који су сталног карактера, односно који су систематизовани општим актом послодавца (наручиоца посла). Према томе, овај уговор не може да се закључи за обављање послова који спадају у делатност послодавца, тј. за обављање сталних послова код послодавца (а који се утврђују његовим правилником у смислу члана 24. Закона о раду), јер се за обављање тих послова заснива радни однос са одређеним лицима. Иначе, предмет уговора о делу може бити велики број послова. Сам посао који посленик треба да обави може се састојати у изради или оправци неке ствари, али исто тако то може бити и извршење одређене интелектуалне радне (научни или књижевни рад и сл.), као и обављање уметничке или друге делатности у области културе. Треба посебно нагласити да посао који је предмет овог уговора мора бити дозвољен са становишта закона, могућ и тачно одређен уговором.

Закон о раду не садржи одредбе о трајању уговора о делу. Овај уговор се простире у одређеном временском периоду, тј. он је, због саме природе посла који посленик треба да обави, временски ограничен, што се утврђује роком у којем се посао мора извршити. У случају неизвршења посла у уговореном року наручилац посла може раскинути уговор о делу и тражити накнаду штете од посленика. Посленик одговара за квалитет употребљеног материјала ако је он дао материјал (а неће одговарати за квалитет посла ако је материјал дао наручилац посла).

Наручилац има обавезу да изврши пријем посла који је предмет уговора о делу. Ако то не учини, сноси последице поверилачке доцње.

Како је уговор о делу теретни уговор, обавеза послодавца, тј. наручиоца посла је да посленику исплати одговарајућу накнаду за израду или оправку одређене ствари, односно извршење неког физичког или интелектуалног посла. Накнада се одређује у зависности од посла и она треба да изражава његову вредност. Исплата ове накнаде врши се у време, у месту и на начин како је то предвиђено уговором о делу. Висина накнаде може бити утврђена на више начина. Она се, по правилу, утврђује за цео посао. Уколико је извршење

посла подељено на више делова, тј. плаћа према деловима извршеног посла, односно истеком рокова. Може се уговорити и исплата аванса, тј. аконтације за обављање посла. Уговорне стране саме одређују и место исплате накнаде. Ако то место није уговорено, а не може да се одреди ни по природи посла, онда се исплата накнаде врши према месту седишта послодавца који је наручилац извршења посла.

Уговор о делу може се закључити са сваким физичким лицем. Сагласно томе, извршилац посла по овом уговору може бити запослени код послодавца, запослени код другог послодавца, незапослено лице или пензионер. Статус овог лица није, дакле, битан за закључивање поменутог уговора, али је битно да оно лично обави посао који је предмет уговора о делу, ако су се приликом његовог закључивања имале у виду личне особине посленика. Ако то није супротно закљученом уговору о делу, посленик може извршење посла поверити и неком трећем лицу, али у таквом случају одговара послодавцу за благовремено и уредно извршење посла.